

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

דרשת שבת הגדול ממורינו הרב יהודה גנס שליט"א, תשס"ח:

חלק ג': דינים הנוהגים בערב שבת קודש

א. אין צריך להשכים לתפילה כבכל ערב פסח, אלא בשבת משכימים (סימן תמ"ד משנ"ב ס"ק ד'), וכמו כן אומרים למנצה בערב שבת.

ב. על אף שבכל שנה מן הראוי להגעיל רק עד תחילת השעה החמישית (דהיינו עד סוף זמן אכילת חמץ), בערב ש"ק (י"ג ניסן) יכול להגעיל כל היום (ע' סימן תנ"ב מ"ב ס"ק י"ג, ואין זה שייך השנה שעדיין לא הגיע זמן איסור חמץ). [ויש שכתבו שטוב להחמיר בזה אטו שאר שנים (כן ראיתי בשם ספר שושנת העמקים)].

ג. יבער את כל החמץ קודם השבת, וישיר רק מזון ב' סעודות לשבת (שו"ע סימן תמ"ד ס"א), וגם את מה שחושב לאכול ביום ו' (בה"ל שם ד"ה ומשיירן)].

אף שמעיקר הדין יכול לבער חמץ כל היום, טוב שיבער כבכל השנים בתחילת השעה הששית (שו"ע שם ס"ב ומשנ"ב ס"ק ט'), ומשמע שלא החמירו כאן לבער קודם השעה הששית משום דמעיקר הדין זמן הביעור בתחילת שש, וכדאיתא במתני' "ושורפין בתחילת שש", אלא דכיום שנהגו לבטל אף ביום שורפים קודם, וכמבואר בסימן תל"ד ס"ק י"ב, ואין זה מדינא דגמ'. וכמדומה דכן הוא בהנהגות הגרי"ח זוננפלד), ויש שכתבו שיבערו קודם השעה הששית (לוח א"י לגרימ"ט), [כנהוג בשאר השנים לשרוף קודם השעה הששית כדי שיקיים מצות שריפה בחמץ שלו, ויוכל לבטלו אח"כ קודם הזמן שנאסר בהנאה (וכמבואר לעיל)]. תחילת השעה הששית למגן אברהם היא ב11:18, ולהגר"א 11:33. אף אחר ששורף את החמץ יכול לאכול חמץ כל היום (בה"ל שם ד"ה ומשיירן).

ד. מעיקר הדין מותר לעשות מלאכה בע"ש אחר חצות כבכל ערב שבת (בה"ל סימן תס"ח ס"א ד"ה מחצות בשם המהרי"ל), אולם כתב המהרי"ל שיש המחמירים בזה [משום לא פלוג (טעם זה כתב המהרי"ל במנהגים) אי נמי כדי שלא יהא טרוד ויספיק לבער החמץ ולאפות המצה ולהכין את שאר צורכי הסדר (כ"כ שם הבה"ל לשיטת רש"י בפסחים ריש פרק ד')].

ה. הנוהגים לאפות מצת מצוה, אופים בערב ש"ק אחר חצות (סימן תנ"ח ס"א), ואין אומרים הלל.

ו. המניח עירובי חצירות – יניח מצה כדי שיתקיים העירוב גם בליל יו"ט, ויכלול בנוסח העירוב גם את יו"ט (סימן תקי"ח במשנ"ב ס"ק י'. וצריך שיהיה העירוב קיים בליל יו"ט דקי"ל שבת ויו"ט ב' קדושות הם, וכמבואר בסימן תט"ז), ומ"מ לא יניח העירוב ממצת המצוה משום חשש מוקצה בשבת (ע' פמ"ג סימן תמ"ד אשל אברהם ס"ק א'), וכן משום דמקפיד עליה והמקפיד על עירובו אין עירובו עירוב.

ז. חייב אדם להסתפר (שו"ע סימן תקל"א ס"א). ואף דאיתא שם מצוה, מ"מ מדגורו שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול מוכח שהוא חיוב גמור) ולקוץ צפרניו לכבוד הרגל (סימן תקל"ב משנ"ב ס"ק ב') כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, [ואף אם הסתפר לאחרונה – אם שערותיו מגודלות כשיעור הגדל בל" יום למי שסיפר ראשו לגמרי מיקרי ניוול ויספר ראשו (סימן תקל"א שעה"צ ס"ק א')].

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

ויטהר עצמו לכבוד הרגל (סימן תע"א משנ"ב ס"ק כ"ב. וע' בשאג"א שהוכיח שנחלקו הראשונים אם מה שאמרו בגמ' חייב אדם ליטהר ברגל שייך אף בזה"ז).

ה. יכין הנרות לכבוד יו"ט, דבליל יו"ט אסור להדביק הנרות (דמלאכת ממרה לא הותרה ביו"ט לצורך אוכל נפש), ולא להכניס את הפתילה בתוך הפקק הצף (לכאורה הוי כהכנסת מוכים לכר שאסור לעשות כן בפעם הראשונה), ויכוין את שעון השבת עבור ליל הסדר. [אמנם אם זקוק שיכבה שעון השבת בליל ש"ק מוקדם, יש שהתירו בליל הסדר כשהחשמל דולק להזיז את כפתורי השעון כדי לאחר את זמן כיבוי (שמירת שבת כהלכתה)].
וכן יפתח את הבקבוקים השקיות וכו' מע"ש, ויפריש חלה מהמצות.

ט. כשמכין בשר ליו"ט לא יאמר שבשר זה לפסח, אלא שבשר זה ליו"ט, שלא יראה כאוכל קדשים בחוץ (סימן תס"ט). [והיינו בבשר בהמה, ולכתחילה טוב ליזהר אף בעופות ודגים].

י. יצניע את כלי החמץ שאינו צריך לשבת מבעוד יום, ויסגור ויסמן המקומות שמשכיר לגוי.

נוהגים למכור את החמץ לגוי מע"ש, באופן שחלה כבר המכירה מע"ש ולא שתחול בשבת (ע' שו"ת הגרע"א סימן קנ"ט שאסור לעשות קנין מע"ש שיחול בשבת, וחמיר בזה ממלאכה, והאחרונים האריכו בזה). ויש שנהגו לכתוב שמוכר חוץ ממה שמשייר לסעודות השבת, או מהחמץ שבמקום פלוני שאותו השאיר לסעודת השבת (כ"כ בשו"ת שבט הלוי), ויש שכתבו שאין צריך, דאומדנא דמוכח הוא שאת זה לא רצה למכור (כן נהגו בבית דינו של הגר"נ קרליץ שליט"א).

יא. מן הראוי להכין את צרכי הסדר במידת האפשר מערב שבת, כדי שלא ישתהה במוצאי יו"ט ויוכל להתחיל מיד הסדר עם שובו מבית הכנסת (ע' סימן תע"ב ס"א). ועוד שבדברים שאין מפיגים טעמם כלל לכתחילה אין לעשות ביום טוב כל שיש בהם מלאכה אלא מערב יו"ט (לדעת הרמ"א סימן תצ"ה ס"א), וכ"ש שדבר שלא יאכלנו ביו"ט (כגון הזרוע) אסור לעשותו ביו"ט (סימן תע"ג ס"ק ל"ב). ויש לעיין מדוע לא שרי מדין מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך כל שיש בזה צורך קצת, ובפמ"ג בסימן תמ"ד כתב די"א שבבישול לא אמרינן מתוך, אולם לא קי"ל הכי. וצ"ל דכיון שאין זה מצוה גמורה - לא מקרי אפ"ל צורך היום קצת).

יב. ולכן ישטוף את עלי החסה מבעוד יום (לכאורה אין בהם הפגת טעם, ובשטיפתם יש משום בורר), ואם לא הספיק לשטפם מבעוד יום או שנאנס וכדו' ישטפם בליל הסדר (ואם יכל לעשות מבעוד יום, צריך לשטפם ע"י שינוי, וצ"ב איך שייך שינוי בשטיפתם), אולם לא ישרה אותם במים (ע' ביצה יד:, ובשו"ע סימן תק"י ס"ב פסק דלא כר"ג. וע' באה"ט שם ס"ק ב').

וכן ירסק את החריין מע"ש ויסגרנו היטב בכלי, ואם לא עשה כן מבעוד יום ירסקנו ביו"ט ע"י שינוי, כגון ע"ג השולחן וכדו' (סימן תק"ד משנ"ב ס"ק י"ט).

וכן יכין החרוסת מבעוד יום, ואם שכח וכדו' להכינה מבעו"י יכול להכין כדרכו בליל יו"ט (כן כתב במשנה ברורה סימן תע"ג ס"ק מ"ז, וצ"ב מה בין תמכא לחרוסת, וצ"ל שחרוסת אין דרכה לעשותה לכמה ימים, וצ"ע). [ויכול להוסיף היין לכתחילה בליל יו"ט].

יצלה את הזרוע והביצה מבעו"י (כדי שלא ישתהה, וכנ"ל), ואם לא עשה כן יצלם ביו"ט (ונראה דאין צריך לשנות בצלייתם, מכיון שיש בהם הפגת טעם), ובתנאי שיאכלם ביו"ט, [את הביצה יכול לאכול כבר בלילה, ואת הזרוע יאכל רק למחרת (משנ"ב סימן תע"ג ס"ק ל"ב)].

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

ולענין מי המלח מבואר במשנ"ב דשרי להכינם לכתחילה בליל יו"ט (סימן תע"ג ס"ק כ"א).
ולכאורה הדבר תלוי בפלוגתת רש"י והרמב"ם שהובאה בסימן שכ"א אי טעמא משום מעבד או משום מבשל, וכיון
דחיישינן לב' הטעמים לכאורה הו"ל לאסור, וצ"ע. שו"ר דלק"מ, דהלא גם מליחת בשר ממש הותרה באופנים
מסויימים, וכ"ש דשרי לעשות מי מלח), והחיי אדם החמיר בזה (בהלכות ליל הסדר).